

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 648/2023-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíťša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED], proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3Tos/146/2023 z 28. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1, čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) v záhlaví označeným uznesením súdu. Toto rozhodnutie navrhuje zrušiť a vrátiť vec na ďalšie konanie, ako aj „uložiť zaplatiť trovy ustanovenému právnejmu zástupcovi“, ktorého žiada ustanoviť pre zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal Okresnému súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) návrh na podmienenečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody uloženého mu rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda sp. zn. 1T/122/2018 z 20. mája 2020 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6To/72/2020 z 21. júla 2020 vo výmere siedmich rokov za spáchanie zločinu podľa § 208 ods. 3 Trestného zákona, ktorý bol uznesením sp. zn. 28PP/48/2023 z 11. júla 2023 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) podľa § 66 ods. 1 písm. b), ods. 2 Trestného zákona zamietnutý. Sťažovateľom zahlásená a neskôr písomne odôvodnená sťažnosť bola napadnutým uznesením krajského súdu podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá.

3. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že okresný súd dospel k správne mu záveru, že u sťažovateľa bola splnená formálna podmienka vykonania potrebnej časti trestu a že neboli splnené materiálne podmienky. Pri prvej materiálnej podmienke je podľa krajského súdu potrebné rozlišovať, kedy správanie odsúdeného a plnenie jeho povinností vo výkone trestu sú prejavom len vonkajšej adaptácie na prostredie ústavu a kedy ide o známky skutočných zmien osobnosti odsúdeného odôvodňujúce nádej, že v budúcnosti povedie riadny život. Z hodnotenia riaditeľa ústavu nevlývajú také skutočnosti, ktoré by preukazovali polepšenie sťažovateľa vo výkone trestu. Napriek tomu, že jeho súčasné správanie je na požadovanej úrovni, nebolo to tak vždy, vyskytli sa uňho nedostatky v dodržiavaní ústavného poriadku (nadväzoval nepovolené kontakty, poškodil preukaz obvineného). Síce bol 3-krát disciplinárne odmenený, z takéhoto počtu disciplinárnych odmien v pomere k dĺžke dosiaľ vykonaného trestu (menej ako jedna odmena za rok) nie je možné ustáliť, že by svojou aktivitou vybočoval z radu režimovo prispôsobených, avšak priemerných väzňov. Možno konštatovať, že sa v podstate adaptoval na režim výkonu trestu, avšak dosiaľ nepreukázal zvýšenú snahu o nápravu. Plnenie si základných povinností vo výkone trestu nemožno považovať za prejav vyššej aktivity plnenia si povinností a polepšenia sa. Sťažovateľ navyše nie je zaradený do skupinových foriem práce, je mu venovaný individuálny prístup so zameraním na rešpektovanie zákonných noriem a formou individuálnych pohovorov je posilňovaná jeho osobnostná zložka so zameraním na sebareflexiu, sebakontrolu a sebadisciplínu, čo by dávalo zmysel skôr u odsúdených počas prvého výkonu trestu, ktorí nie sú oboznámení s podmienkami výkonu, pričom sťažovateľ je vo výkone trestu opakovane, čo súd nepresvedčilo, že u neho prebehla vnútorná zmena v hodnotovej orientácii a že sa polepšil. Navyše bol uznaný zo spáchania závažnejšieho trestného činu, preto aj skúmanie relevantných skutočností na účel prvej materiálnej podmienky musí byť prísnejšie. Mal by mať vynikajúce hodnotenie, aby súd nemal žiadnych pochyb, že trest splnil svoj účel.

4. K druhej materiálnej podmienke krajský súd nad rámec stotožnenia sa so správnym záverom okresného súdu pripomenul potrebu posúdiť okolnosti súvisiace s osobou sťažovateľa, jeho osobné a charakterové vlastnosti, postoj k normám a pravidlám, povahu a charakter spáchanej trestnej činnosti. Nebolo preukázané splnenie podmienky polepšenia sa vo výkone trestu, ktorú nemožno posudzovať izolovane od otázky perspektívy vedenia riadneho života, preto nemožno dospieť k záveru o možnosti očakávať od sťažovateľa vedenie riadneho života v budúcnosti. Hoci správanie sťažovateľa v súčasnosti nevykazuje nedostatky, nemožno opomenúť, že napriek skúsenosti s podmiennečnými odsúdeniami opätovne porušil záujmy chránené Trestným zákonom. V jeho neprospech svedčia 4 záznamy v registri trestov (podmienečné odsúdenia a nepodmienečný trest, z ktorého bol podmienečne prepustený, možnosť na nápravu mu tak bola poskytnutá, čo nevyužil a opätovne sa dopustil protiprávnej činnosti, za ktorú mu bol uložený nepodmienečný trest). Krajský súd zdôraznil, že u odsúdeného, ktorý je opakovane vo výkone trestu vystupuje do popredia represívna zložka trestu. Ani predchádzajúca najprísnejšia forma trestu či podmienečné odsúdenia neodradili sťažovateľa od porušovania záujmov chránených Trestným zákonom, čo svedčí o neúčte k týmto chráneným hodnotám. Krajský súd priblížil povahu trestného činu, pre ktorý je sťažovateľ vo výkone trestu (zločin týrania blízkej a zverenej osoby, svojej družke spôsobil fyzické a psychické utrpenie bitím, kopaním, údermi, ponižovaním, pohrdavým zaobchádzaním, vyhrázaním, vyvolávaním strachu alebo stresu, násilnou izoláciou, iným správaním ohrozujúcim jej fyzické alebo psychické zdravie alebo obmedzujúcim jej bezpečnosť, bezdôvodným odopieraním oddychu a spánku a čin spáchal po dlhší čas). Predchádzajúce odsúdenia z rokov 2009 a 2016 boli

za trestný čin krádeže, na sťažovateľa možno hľadiť ako na špeciálneho recidivistu k páchaniu majetkovej trestnej činnosti. Z predchádzajúceho života sťažovateľa možno vyvodiť, že sklony k porušovaniu zákona a páchaniu trestnej činnosti nateraz prevyšujú nad ochotou žiť riadny a slušný život, uložené tresty sa evidentne minuli účinkom a nechal si z nich ponaučenie. Krajský súd poukázal aj na menej priaznivú resocializačnú prognózu na základe stredného rizika recidívy trestnej činnosti, ktorá nesvedčí v prospech prognózy, že sťažovateľ povedie na slobode riadny život. U viacnásobných recidivistov ich osobnostné narušenie poskytuje veľmi slabé záruky, že by sa v budúcnosti trestnej činnosti nedopustili. Krajský súd prihliadol aj na zaradenie sťažovateľa v ústave na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia v diferenciacnej skupine „B“, čo svedčí o potrebe prísnejšieho režimu. Na námietky, že nemala byť do úvahy braná trestná minulosť sťažovateľa, krajský súd uviedol, že materiálnu podmienku v zmysle § 66 ods. 2 Trestného zákona je potrebné skúmať aj pri zohľadnení okolností predchádzajúceho života odsúdeného vrátane jeho skorších odsúdení (R 5/2017), ako i prihliadať na charakter a povahu spáchanej trestnej činnosti. Trestná minulosť sťažovateľa jasne indikuje jeho sklony k páchaniu najmä majetkovej trestnej činnosti, ale i násilnej trestnej činnosti, a preto aj napriek tomu, že vo výkone trestu sa dobre správa, riziko recidívy je stále prívysoké. K dôvodom sťažovateľa spočívajúcim v možnosti starať sa o chorú rodinu a odhodlaní slušne a riadne žiť krajský súd uviedol, že tieto vytvárajú predpoklady, ktoré by mohli spolupôbiť ako priaznivé faktory, v kontexte uvedeného však nie sú dostatočné na to, aby súd vyhovel jeho návrhu. Podľa histórie správania sklony k porušovaniu zákona a páchaniu trestnej činnosti prevažujú nad ochotou žiť riadny a slušný život, súd nedôveroval sťažovateľovi do takej miery, že by konštatoval že v prípade podmieneného prepustenia bude viesť riadny život. Podľa všetkého je pravidlá normálneho správania schopný rešpektovať len pod dozorom a vo vynútených podmienkach výkonu trestu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Okresný súd a krajský súd vytvorili prísnejšiu právnu normu (§ 66 ods. 1 Trestného zákona). Právnu normu ustálili tak, že v podstate nie je možné recidivistov, ktorí v minulosti „nevyužili šancu“ v podobe podmieneného prepustenia a vo výkone trestu sa ocitli znova, podmienenčne prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody. Z ústavnoprávneho pohľadu to nemožno akceptovať.
6. Ďalšie výchovné pôsobenia je možné dosiahnuť aj pomocou § 68 ods. 1 a § 51 ods. 3 a 4 Trestného zákona. Tieto veci nie sú viazané podnetom a súdy by to mali hodnotiť bez návrhu.
7. Súdy hodnotia veci, ktoré už raz boli predmetom hodnotenia, neprepustenie deklarujú vzhľadom na sťažovateľovu trestnú minulosť, ide o porušenie zásady *ne bis in idem* a čl. 50 ods. 5 ústavy.
8. Napadnuté rozhodnutie sa neopiera o hodnotenie ústavy, necháva ho bez povšimnutia.
9. Súdy poukazujú aj na nekritický postoj sťažovateľa k jeho trestnej činnosti, čo však nemôže byť dôvodom na zamietnutie návrhu, smerodajný je nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 2204/2017.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavná sťažnosť obsahuje formálne nedostatky, chýba všeobecná náležitosť (plnomocenstvo na zastupovanie advokátom). Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a prítomnosti určitých nejasností (sťažovateľ v odôvodnení brojí aj proti uzneseniu okresného súdu, hoci okresný súd za porušovateľa neoznačuje) ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania. Vyhodnotil ho za obsahovo natoľko zrozumiteľné, že umožňuje realizovať ústavný prieskum a ani prípadné doplnenie sťažnosti by nemohlo privodiť iné rozhodnutie o nej.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

12. Z obsahu sťažnostných námietok vyplýva, že sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vyčíta súdu všeobecne spôsob aplikácie § 66 ods. 1 Trestného zákona na okolnosti jeho prípadu, konkrétne opakované zohľadnenie trestnej minulosti, nezaobranie sa nasadením alternatív.

13. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že jeho úlohou nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ nepredložil svoje námietky (uvedené v bodoch 6, 8 a 9 tohto uznesenia) vo svojom opravnom prostriedku proti uzneseniu okresného súdu, teda v písomnom odôvodnení svojej sťažnosti zahlásenej na verejnom zasadnutí z 11. júla 2023 a doručenej 14. júla 2023. Materiálne teda nemožno hovoriť o využití tohto právneho prostriedku na ochranu základných práv sťažovateľa. Krajský súd teda nemal možnosť zaujať k odôvodnenosti týchto námietok stanovisko. Sťažovateľ neuviedol žiadny dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý mu nebolo umožnené použiť tieto argumenty v jeho písomnom odôvodnení sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu.

14. Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vylučuje, aby si sťažovateľ vyberal spôsob ochrany svojho základného práva a orgán verejnej moci, pred ktorým ho uplatní (II. ÚS 147/02), teda aby si „odkladal“ argumenty a využil ich až v konaní pred ústavným súdom. Naopak, sťažovateľ nemá na výber, ktorý z ústavne existujúcich systémov ochrany využije, ale je povinný postupovať od ochrany poskytovanej orgánmi verejnej moci (osobitne všeobecnými súdmi) k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd.

15. V tejto časti je z uvedených dôvodov ústavná sťažnosť sťažovateľa neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde pre nevyčerpanie zákonom priznaných prostriedkov na ochranu jeho základných práv a slobôd.

16. Námietky sťažovateľa uvedené v bode 7, vyčítajúce porušenie základného práva podľa čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy sú zjavne neopodstatnené. Podmienečné prepustenie totiž nemá

súvis so začatím trestného stíhania ani so sprísnením uloženého trestu. Z dotknutých článkov vyplýva zákaz trestného stíhania za čin, pre ktorý bol niekto už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Jednoduchý odkaz na tento článok preto nepostačuje na vyvodenie záveru, že ústavný poriadok zakazuje aj zohľadnenie trestnej minulosti pri úvahe, či odsúdeného prepustiť z výkonu trestu skôr, ako vykoná spravodlivo uložený trest (IV. ÚS 650/2022). Aj Ústavný súd Českej republiky pri podobnej právnej úprave viackrát uviedol, že neprepustenie odsúdeného z výkonu trestu nie je možné považovať za trest a prihliadnutie na odsúdenie nie je porušením zákazu opätovného trestného stíhania za čin, pre ktorý bola osoba právoplatne odsúdená (III. ÚS 2985/18). Zohľadnenie trestnej minulosti podľa tejto línie judikatúry nepredstavuje porušenie pravidla *ne bis in idem*, naopak, tieto skutočnosti sú kľúčové pre odpovedanie na otázku, či možno od odsúdeného očakávať, že povedie riadny život (IV. ÚS 2253/2014), a preto je v tejto časti pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi obsahom označeného práva a napadnutým uznesením splnený dôvod na odmietnutie sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť.

17. Námietku uvedenú v bode 6 je možné vecne preskúmať z pohľadu označeného základného práva na súdnu ochranu. Z ústavy nevyplýva základné právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovené (III. ÚS 355/2021). Posúdenie splnenia zákonných podmienok na podmienčné prepustenie je vecou sudcovskej úvahy. Priestor na zásah ústavného súdu ako ochrancu ústavnosti sa otvára v takých prípadoch, keď by výklad či závery všeobecných súdov boli prejavom zjavného faktického či logického excesu, v dôsledku čoho by ich rozhodnutie vybočovalo zo zásad spravodlivého procesu a predstavovalo tak prejav ich svojvôle.

18. Ústavný súd pri podmienčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody judikoval, že jeho zmysel nie je v tom, aby za dobré správanie bol odsúdený automaticky podmienčne prepustený po uplynutí stanovenej doby bez zreteľa na účel trestu. Je potrebné vziať do úvahy i samotný účel trestu, ktorý obsahuje viac komponentov, ku ktorým súdy pri svojom rozhodovaní musia prihliadať. Podstatou ich úvah je potom v konečnom dôsledku dôvodnosť predpokladu, že odsúdený povedie v budúcnosti i na slobode riadny život s minimalizáciou rizika jeho recidívy. Pokiaľ všeobecný súd prihliadol na okolnosť, že nie je zabezpečená podmienka budúceho riadneho života sťažovateľa, je to výlučne iba vecou jeho uváženia, ak dospel k záveru, že doterajší výkon trestu odňatia slobody neodstránil charakterové vlastnosti, ktoré sťažovateľa viedli k páchaniu závažnej trestnej činnosti (IV. ÚS 53/08, I. ÚS 605/2014, I. ÚS 489/2020, I. ÚS 36/2022).

19. Všeobecný súd rozhodujúci o podmienčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody musí zohľadniť všetky zadovážené dôkazy, ktoré mu poskytnú komplexný obraz o osobe odsúdeného a jeho celkovom správaní a plnení povinností vo výkone trestu, pretože aj tieto okolnosti vedia do istej miery ovplyvniť predpoklad o tom, aké správanie možno od odsúdeného očakávať po tom, ako opustí brány väzenia. Pri skúmaní splnenia materiálnych podmienok týkajúcich sa možnosti podmienčného prepustenia odsúdeného na slobodu je preto pre všeobecný súd dôležité zistiť a vyhodnotiť správanie odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody. Pritom správanie odsúdeného je determinované samotným výkonom trestu odňatia slobody, ako aj plnením jeho účelu, ktorý spočíva v prevencii pred ďalším páchaním trestnej činnosti a výchove odsúdeného k vedeniu morálneho a slušného života (III. ÚS 154/09).

20. Vytvorenie špeciálnej, prísnejšej právnej úpravy podmienčného prepustenia zo strany všeobecného súdu pre recidivistov, ktorí v minulosti „nevyužili šancu“ v podobe podmienčného

prepustenia a vo výkone trestu sa ocitli znova, nie je možné z ústavnoprávneho pohľadu akceptovať (podobne nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017). V podobnom duchu je formulované aj odporúčanie Rec(2003)22 Výboru ministrov členským štátom o podmieničnom prepustení, v rámci ktorého sa o. i. zdôrazňuje otvorenosť tejto možnosti všetkým odsúdeným v záujme zníženia škodlivých vplyvov uväznenia a zabezpečenia realistickej možnosti naplniť kritériá na podmieničné prepustenie (I. ÚS 250/2023).

21. Ústavný súd nezistil v napadnutom uznesení krajského súdu, ktoré posudzoval v spojitosti s uznesením okresného súdu, pri aplikácii právnej úpravy podmieničného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody známky ústavného nesúladu. Súdny nezaložili svoje rozhodnutia výlučne na posúdení trestnej minulosti (recidívy) sťažovateľa, ale zreteľne zohľadňovali už pri skúmaní prvej materiálnej podmienky správanie sťažovateľa v ústave na výkon trestu nasledujúce po spáchaní posledného trestného činu. Konštatovali nedostatok zmeny v jeho správaní či v jeho vnútornom postoji, ktorý by bolo možné označiť za polepšenie. Odkazovali pritom na konkrétne okolnosti vyplývajúce z hodnotenia riaditeľa ústavu. Ústavný súd nezistil, že by krajský súd v podstate neprípustne dotváral právnu úpravu a fakticky by vylúčil sťažovateľa z možnosti byť podmienične prepustený, ale zistil, že krajský súd konštatoval aktuálny nedostatok dôvodov na takéto prepustenie (I. ÚS 489/2020).

22. Z týchto dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v zostávajúcej časti vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu odmieta podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

23. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu